

ons blad niet bezoedelen willen door zulk een profanie over te nemen.

Wat we meedeelden was genoeg om te doen zien, wat de vrucht van deze moderne cultuur is.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijk's scholen.

In hartelijken dank ontvangen van N. N. te Vinkenveen 75.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Leestafel.

1. Dr. F. W. GROSHUDE, HOOFD EN HART. Openingswoord, uitgesproken op de 42ste Algemeene Vergadering der Gereformeerde Zondagschool-Vereeniging „JACHIN“, Arnhem, 26 Juli 1916.

Het is goed, dat Dr. GROSHUDE dit openingswoord in druk heeft doen vastleggen, want daardoor bestaat er kans, dat het ook in nog ruimer kring dan waar het gesproken werd, zijn werking zal doen.

De nuttigheid van dit woord toch is velelei. Allereerst wel, dat er zoo klaar en duidelijk het doel van de Zondagschool in wordt uitgesproken. Ik herinner mij den tijd waarin, onder ons Gereformeerden, om het op 'n zachtst uit te drukken, in veler oogen de Zondagschool niet bepaald voor onmisbaar werd gehouden. En al zijn de tijden ook veranderd en een groot deel dezer velen met hen, toch is 't wel nuttig wanneer door een zoo onverdacht Gereformeerde, als deze Arnhemse redenaar, nog eens gezegd wordt: »De Zondagschool bedoelt evangeliserend de kinderen, die vervormd dreigen te raken van de kennis van God, voor Christus te behouden of te winnen».

Maar dan ook zit de nuttigheid van dit openingswoord hierin, dat, zoals de titel al doet vermoeden, er de aandacht in wordt gevestigd op het probleem op het gebied der religie, dat zich algemeen voordoet, het probleem omtrent de harmonie tusschen verstand en gevoel; tusschen »voorwerpelijk» en »onderwerpelijk», en waarbij dan op den weg wordt gewezen, waarin dit probleem is te benaderen en wel zoo, dat men, noch door den eenen term den nek om te draaien, tot het mysticisme, noch door den anderen zulk een hardhandige bewerking te doen ondergaan, tot het intellectualisme vervalt. Voor hen, die het Gereformeerde vereenigen met het »intellectualisme», is het ook niet ondienstig, dat Dr. GROSHUDE zegt: »Leest er onze belijdenissen en verschillende formulieren slechts op na. Hoe is het onze vaderen gelukt, aan de eene zijde de zaken klaar en duidelijk uit te zetten, en hoe fonkelend toch schier in elken regel de warmte des geloofs?»

Daarbij getuigt het van GROSHUDE's frischen blik op het leven, ook het kerkelijk leven, dat hij gezien heeft hoe in onze Gereformeerde kerken thans bij sommigen een intellectualisme is, waartegen dan, als reactie, bij anderen het mysticisme niet uitbleef; en het getuigt evenzeer van zijn waarheidszin, dat hij dit onoverholn uitsprekt. Onoverholn uitsprekt, om zoowel het eerste als het tweede, even onoverholn, als een ziekteverschijnsel in de »religieuze subjectiva» te kwalificeeren, en daartegenover de gezondheid der religieuze subjectiva te stellen in de harmonische samenwerking, waarbij en hoofd en hart ieder het zijne doen.

En eindelijk zit 'n de nuttigheid van dit in druk vastgelegd openingswoord in den weg of de methode, die de Spreker wijst om het onderwijs der Zondagschool voor de kinderen, de kinderen waarvoor zij bedoeld is, dienstbaar te maken en voor hun hooft en voor hun hart. Uiteraard is dat de hoofdzaak, die in dit Openingswoord ter sprake komt, al staat ook al het andere erin in verband, en al is ook al dat andere er in alles behalve maar bijgehaald. Omtrent die methode, doet vraagstuk dat »JACHIN» bij haar arbeid voortdurend voor den geest heeft gehad, heeft GROSHUDE te ARNHEM 266 gesproken, dat men daar het practicaat »voorlichting» zeker niet aan onttogen kan. Wat hij daaromtrent heeft gezegd, is op p. 14 dus samengevat:

»Ook op de Zondagschool behoort er evenwicht te zijn tusschen hooft en hart bij het kind. Alleen maar, wilt hij het kind geven wat de kinds is, dan moet hij pogen over het hooft het hart te bereiken. Het is merkwaardig, dat hier weer Schrift en ervaring overeenstemmen. Leeren moet ge op de Zondagschool, ge kunt niet anders. Maar leeren niet als einddoel, doch om tot bewegen te komen. En leeren daarom niet door theorieën, maar door feiten. Roep niet elk oogenblik op tot bekeering, maar leer hoe MANASSE en SAULUS van TARSUS tot bekeering kwamen. Tracht niet de zaligheid van den dienst van God te beschrijven, maar vertel van het leven der geloovige mannen Gods».

Ik moet mij hier bepalen tot deze resümee, tot deze korte samenvatting. Voor ieder, die aan Zondagscholen onderwijst, is wat hier over de methode gezegd wordt, waard te worden gelezen en te overdenken, en het meer algemeen gestelde vraagstuk omtrent de harmonie tusschen hooft en hart, tusschen verstand en gevoel in de religie, maakt de lezing van dit nu in druk vastgelegd Openingswoord ook voor anderen dan voor hen, die aan Zondagscholen zijn verbonden, van belang.

Bij den heer A. VRIJLIEB, te WATERGRAAF-HEER zijn, zoo lees ik op den omslag van het boekje, exemplaren a 25 cent verkrijgbaar.

2. ONDER HET KRUIS. Schetsen uit het leven.

— I. N. Voorhoeve, Den Haag.

De negen Schetsen uit het leven in dit fraai gebonden boekje, gehandeld, zijn voor een deel geheel nieuw, terwijl de meesten, in vroeger jaren geplaatst in den, door de Firma Voorhoeve uitgegeven »Geill. Chr. Scheurkalenders», voor deze uitgave geheel zijn omgewerkt.

In het begin van zijn: EEN WOORD VOORAF bij dezen bundel schrijft de heer J. N. Voorhoeve: »Van vele tijden is mij dikwijls gevraagd naar geschikte lectuur om voor te lezen in Ziekenhuizen, Rusthuizen, aan eenzame kranken, op Jongedochtersvereenigingen enz.» Wil hij aan dat gevraagde met deze negen Schetsen meende te kunnen voldoen, gaf hij ze uit.

Toen ik dat begin zoo las, was mij die samenwerking van Ziekenhuizen, Rusthuizen en eenzame kranken eenzijdig en Jongedochtersvereenigingen anderzijds, wel wat zonderling. Mijn bekendheid met Jongedochtersvereenigingen is wel niet heel groot, maar zooveel weet ik er toch wel van, dat zij en »Ziekenhuizen, Rusthuizen en eenzame kranken» toch niet bij elkaar passen.

De hoofdtitel van het boek maakte mij de zaak nog meer bevreemdend. Bij »onder het kruis», met een klein geschreeven A, denkt men toch, zooals niet onder »het kruis der vervolging», dan toch aan »het kruis des lijdens».

Deze laatste zin van de uitdrukking nu liet zich wel verbinden met het eerste lid der koppeling, maar, hoe ik 't ook bekeek, Jongedochtersvereenigingen onder het kruis des lijdens, — het bleef mij zoo iets als vierkante cirkels of houten iijzer.

Dan, al is de titel verwarrend en het begin van het WOORD VOORAF, niet gelukkig, het boek zelf is echt christelijk.

Ik heb deze »Schetsen uit het leven» doorgelezen. Het zijn treffende verhalen, waarvan de bedoeling is den lezer niet door theorieën, maar door feiten, door de uitbeelding van menschen in voorspoedige en tegenspoedige levensomstandigheden, te prediken Christus den gekruisigde. De eerste Schets eindigt met deze regels uit het bekende Gezangverze:

Ja, Uw Kruis heeft mij gegeven,
Wat mij eeuwig juichen doet.

Terscht schrijft dan de Uitgever ook in zijn WOORD VOORAF: »Alle schetsen hebben echter slechts een Middelpunt, dat is Jezus Christus en Dien gekruist». Wanneer hij daar op laat volgen »en slechts een doel: lezers en lezeressen te brengen onder het kruis» dan moet men dat, blijkens den inhoud van den bundel, verstaan van een »brengen tot, of bij het Kruis, of wil men tot een »opzien naar» het Kruis.

En dat is zeker noodig zoowel voor hen, die niet, als voor hen die, als nog kranken of aan de betere hand zijnden, onder het kruis zijn. Want al hebben de twee kategorien van lezers al verschillende behoeften, het boek ontleeft zijn waarde aan het wekken van die eene zielbehoefte, waartoe het, zal het goed zijn, bij allen moet komen, en aan het doen zien, dat die alleen bevredigd kan worden bij het Kruis.

3. B. ALKEMA. ONE INSULINDE. Hoe we 't verkregen en wat het ons ook werd. — Deventer — Charles Dixon — 1916.

De Schrijver is leeraar aan de Middelbare Koloniale Landbouw-School te Deventer en doceert aan die School in de geschiedenis van de Nederlandsche bezittingen in Zuid-Azië. Allereerst bestemd voor zijn leerlingen, kan dit boek ook dienst doen voor wie buiten dien kring met de geschiedenis van Indië kennis willen maken.

Vertellend hoe wij, Nederlanders, Indië verkregen en wat het door ons werd, bepaalt de auteur zich tot een vermelding en beoordeling der feiten en stelt bij dit laatste dan vooral de vraag naar de resultaten, welke die feiten hadden voor de economische ontwikkeling der inlandische bevolking.

Dit boek van bijna 300 bladzijden is verdeeld in XX hoofdstukken, waarin gehandeld wordt over Indië voor de komst der Europeanen over de Portugeezen in Indië, en de Oost-Indische Compagnie, over het Engelsche tusschenbestuur en het herstel van 't Nederlandsche Gezag; over de uitbreiding van het Nederlandsche gezag op de Buitenbezittingen sinds 1816; het bestuur van Nederlandsch Indië; de maatregelen genomen door de regering in 't belang van de ontwikkeling der welvaart van de inlandische bevolking; het onderwijs en de zending; en over de ontwikkeling van den Europeeschen Landbouw, Nijverheid en Handel in Neder-Indië.

Voor zoover ik het kan beoordeelen, is dit met kennis van zaken en groote liefde voor de inlandische bevolking geschreven boek, een bruikbaar hulpmiddel tot het verkrijgen van kennis omtrent ons Indië. De groote waardeering, waarmee de schrijver van de zending spreekt, maakt dat het, ook voor lezers in onze kringen, een bijzondere aantrekkelijkheid heeft.

Uit de Pers.

In de Geldrische Kerkbode schrijft Dr. Schouten met het oog op het weer beginnen der catechisatieën, het volgende:

Nu de vacantietyd achter den rug is, worden overal de Catechisatieën weer op de vastgestelde dagen en uren gehouden. Het is allebehalve overbodig voortdurend weer de aandacht te vestigen op dit deel van den ambtelijken arbeid in het midden der gemeente. Men is over het algemeen nog veel te weinig van de groote betekenis van het Catechetisch onderwijs doordrongen. Niet naar een tijde moet hier de schuld worden gezocht, want zij is ongetwijfeld aan alle tijden te vinden. Het onderwijs op onze catechisatie staat nog lang niet op die hoogte, waarop het, indien het naar waarde geschat werd, zou behooren te staan. Daarom moet voortdurend de noodzaak geleid worden, want waarloofing en insinking van dit deel van den ambtelijken arbeid bedriegt in de toekomst het leven onzer kerken met een onberekenbare en onherstelbare schade.

Op enkele taken wordt daarom nog eens de aandacht gevestigd, gedacht aan het spreekwoord, dat de gestadige druppel den steen nihilt. Onze predikanten moeten diwerf in zulke gebrekkige lokalen en met zulke gebrekkige hulpmiddelen catechetisch onderwijs geven, dat het een wonder mag genoemd worden, dat zij onder dergelijke omstandigheden nog met opene schiel hun arbeid kunnen verrichten. Daar zijn Kerkeraden die er maar niets van schijnen te beseften, dat een ruim, frisch en doelmatig ingericht lokaal, één van de eerste voorwaarden is voor goed en deugdelijk catechetisch onderwijs.

In de tweede plaats moet dit deel van den arbeid bij onze predikanten een eerste plaats innemen, wil het met de toekomst der gemeente in het nauwte verband staat. Slechts bij het goed uitoefening en bij dringende noodzakelijkheid wordt er geen catechisatie gehouden. Wil men den goeden en geregelde gang van het onderwijs bevorderen, en getrouw catechisatieboek in de hand werken, dan wordt er zoo min mogelijk vrijaf gegeven. Daarenboven moet de oude beproefde Gereformeerde methode, onderwezen naar den eisch van den tijd waarin wij leven. De kinderen der gemeente kunnen in onze dagen in aanraking met allerlei stelsels van ongodof en bijgeloof. Zij moeten op de Catechisatie 266 gewapend worden, dat zij niet de vijanden en besprijders kunnen spreken in de poort. Een van de grootste moeilijkheden is het verschillend peil van ontwikkeling, dat bij de catechisanten wordt aangetroffen. De catechisatie indeelen naar de standen is in strijd met de beginselen van Gods Woord, maar een indeeling naar den maatstaf der ontwikkeling zal dikwerf bijken noodzakelijk te zijn. Daar moet men eenmaal met veel en velerlei rekening worden gebouwd, zal het onderwijs waarlijk vruchtgevend zijn.

In de derde plaats stelt het catechetisch onderwijs eischen aan de ouders. Zij hebben er voor te zorgen, dat hun kinderen trouw de Catechisatie bijwonen. Want komt het menigmaal voor, dat er voor alles en allerlei tijt is, behalve voor het bijwonen van de Catechisatie. Die school moet bezocht, die les moet gevolgd, maar voor de Catechisatie is er geen t d te vinden. Is het wonder, dat zulk een wijze van doen, in lijfkrachten strijd met de belofte bij den doop afgelegd, zich naderhand wrekt in het leven hunner kinderen? Indien de ouders er niet voor zorgen dat het catechetisch onderwijs een eerste plaats inneemt in het leven hunner kinderen, zullen zij zich, maar dikwerf te laat, beklagen over dit verzuken hunner roeping.

Eindelijk hebben de Catechisanten met ernst het onderwijs te volgen. Een uur in de week is waarlijk niet te veel. Indien zij echter geregeld en belangstellend het onderwijs volgen, kunnen zij in enkele jaren veel leeren, waarmede zij in hun volgend leven rijkte kunnen doen.

Wanneer de Kerkeraden zorgen voor goede onderwijsinrichtingen, de predikanten voor getrouw en deugdelijk onderwijs, de ouders voor geregelde Catechisatieboek, en de catechisanten voor plichtgetrouw volgen van het onderwijs, dan zal dit deel van den arbeid tot grooten zegen zijn voor het komende geslacht en voor de toekomst der gemeente.

Officieele Berichten.

Aan de Kerkeraden en Predikanten onzer Gereformeerde Kerken.

Mannen Broeders!

Dringend komen Deputaten ter behartiging van de geestelijke belangen onzer militairen tot u met het verzoek, weer hulp te willen toezeggen in onze aanvullende veldprediking. Zal onze arbeid kunnen voortgaan, zoo moet ge ons bij vernieuwing of... voor het eerst... kunnen helpen. Daarom, geeft u zoo spoedig mogelijk weer op voor een Zondag aan het adres van ondergeteekende. De Gerber van 's Hertogenbosch zorgt thans weer voor de verdere regeling.

In afwachting, dat ge aan dezen dringenden oproep weer gehoor geeft.

Namens Dep. ad hoc

A. H. v. MINNER, Sec.

's Gravenhage, 9 Sept. 16.

Classis Gouda.

De Kerk van Schoonhoven roept de Kerken der Classis Gouda saam ter vergadering D. V. op Dinsdag 1 November 1916.

Punten voor het agenda worden ingewacht tot 17 November e.k. bij den eerst ondergeteekende.

J. ORINGA, praesid.

P. FLUIT, scriba.

Schoonhoven, 26 Sept. 1916.

le Jaarvergadering van »Bartimeüs».

Vereeniging tot Christelijke opvoeding en onderwijs voor blinde kinderen en jongelieden, op Woensdag 11 October 1916, 's morgens 10 uur, in het gebouw Chr. Ver. voor Jonge Mannen, Prinsengracht 4, te 's Gravenhage.

Agendum:

1. Opening en inleidend woord van den Voorzitter.
2. Lezing der notulen.
3. Inkomende stukken.
4. Jaarverslag van den Secretaris.
5. Jaarverslag van den Penningmeester.
6. Verkiezing Bestuurslid in de vacature, ontstaan door het bedanken van den heer Meijer.
7. Verkiezing Bestuurslid, wegens periculaire aftrading van den heer J. Dienneke, die herkiesbaar is.
8. De vergadering oordeelt, of het houden van concerten een gepast propaganda-middel voor »Bartimeüs» is.
9. Bespreking van de vraag, wat er gedaan kan worden om meer belangstelling voor »Bartimeüs» te wekken.
10. Rondvraag.
11. Sluiting.

J. D. WILLENGA, Sec.

Middelburg, 12 Sept.

Kort Verslag van de Vergadering der Classe Breukelen, gehouden 10 Augustus 1916.

De vergadering wordt door Dr. Van de Kamp, namens de roepende Kerk van Breukelen, op de gebruikelijke wijze geopend.

Alle kerken blijkten wettig vertegenwoordigd. Kamerik vaardigde een diaken af, aan wien keurzaam vermeld werd. Afwezig waren met kennisgeving Dr. Aalberts en Mulder.

In het moderamen nemen zitting Dr. Krüger en V. d. Kamp als praesid en scriba, terwijl bij afwezigheid van Dr. De Koning, het assessoraat wordt waargenomen door Dr. Heij.

De notulen van de vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Naar aanleiding van de missive der Part. Syn. van N. Brabant en Limburg om steun voor den Ev. arbeid, wordt den Kerken aanbevolen dien arbeid zooveel mogelijk te steunen. Dr. Visser wordt benoemd tot Classicaal correspondent voor deze zaak.

De stukken van Dr. Visser, beroepen pred. van Kockengen, worden in orde bevonden.

Uit de kerk van M. ontvingt de Classe mededeeling, dat de Dismissen des Woords weer als vorig jaar een duurtetoeslag ontvingen.

Uit de kerk van U. werd de droeve mededeeling gedaan, dat iemand niet het Form. van den Ban was afgesneden.

Dr. Roos rapporteert over de Zending.

Aangaande de samenwerking tot het organiseren van een provinciale Zendingssdag wordt mededeeling, dat de gewenschte samenwerking nog niet werd verkregen, maar er hoop bestaat, dat een volgend jaar die poging zal slagen. De classe continueert voor deze zaak benoemde deputaten. In de verschillende kerken der classe zal opgewekt worden, den in Sept. te Utrecht te houden Zendingssdag te bezoeken.

Dr. Goedbloed en Ond. Ravesteyn sien de boeken na van den dep. voor Art. 13 en bevinden deze in orde. Dr. v. d. Kamp deelt mede, dat waarschijnlijk de door de classe aangevraagde f. 1300,— zullen worden toegestaan.

Dr. van Loo rapporteert van de in Zeist gehouden Part. Synode. naar aanleiding waarvan enkele vragen worden gedaan en beantwoord. Aan de kerk van M. wordt geadviseerd te overwegen, pogingen in 't werk te stellen om met de kerk van Z. te combineren voor den dienst des Woords.

Dr. Roos spreekt een hartelijk woord van afscheid, waar hij gaat vertrekken naar de kerk van Lekkerkerk, hetwelk door den praesid wordt beantwoord met een woord van groote waardering voor den velerlei arbeid, door Dr. Roos in de classe gedurende zooveel jaren op zoo degelijke wijze verricht.

Dr. Goedbloed en Ond. Ravesteyn sien de boeken na van den dep. voor Art. 13 en bevinden deze in orde. Dr. v. d. Kamp deelt mede, dat waarschijnlijk de door de classe aangevraagde f. 1300,— zullen worden toegestaan.

Dr. van Loo rapporteert van de in Zeist gehouden Part. Synode. naar aanleiding waarvan enkele vragen worden gedaan en beantwoord. Aan de kerk van M. wordt geadviseerd te overwegen, pogingen in 't werk te stellen om met de kerk van Z. te combineren voor den dienst des Woords.

Dr. Roos spreekt een hartelijk woord van afscheid, waar hij gaat vertrekken naar de kerk van Lekkerkerk, hetwelk door den praesid wordt beantwoord met een woord van groote waardering voor den velerlei arbeid, door Dr. Roos in de classe gedurende zooveel jaren op zoo degelijke wijze verricht.

Dr. Goedbloed en Ond. Ravesteyn sien de boeken na van den dep. voor Art. 13 en bevinden deze in orde. Dr. v. d. Kamp deelt mede, dat waarschijnlijk de door de classe aangevraagde f. 1300,— zullen worden toegestaan.

Dr. van Loo rapporteert van de in Zeist gehouden Part. Synode. naar aanleiding waarvan enkele vragen worden gedaan en beantwoord. Aan de kerk van M. wordt geadviseerd te overwegen, pogingen in 't werk te stellen om met de kerk van Z. te combineren voor den dienst des Woords.

Buitenland.

Duitschland. Het ongeloof verheft zich weer.

Onder den indruk van den oorlog, dien het Duitche volk te voeren had, is de propaganda voor het ongeloof een tweetaal jaren genoodzaakt geweest zich in te binden. Maar nu begint zij zich van heverlede weer te verheffen. Zoo is men te Berlijn opnieuw begonnen het volk te bearbeiten, om de landkerk te verlaten. Onderscheiden vereenigingen, die aan de kerk vijandig zijn, hebben aan de zullen van Pruisen's hoofdstad aanplakbiljetten laten aanschaa, waarbij vijf staks »Kirchenaustrittserklärungen mit Anleitug» voor 5 Pfennig (3 cents) te koop worden geboden. Het aanplakbiljet was met roode letters gedrukt en onderteekend door vijf vereenigingen: »de vrije religieuze gemeente; de humanistische gemeente; het comitè »Confessionalslos»; de bond der Confessionalslosen; de bond van vrijdenkers voor lijfverbranding. Op een ander rood aanplakbiljet stond »vrij religieuze gemeente» hare verschillende vergaderingen in haar vergaderingshuis te Berlijn aan, waarbij de aandacht gevestigd werd op een voordracht, die naar het opschrift het veraad van Judas als een Sage wil voorstellen.

Het blijkt dus, dat een vijftal vereenigingen, die openlijk verklaren dat zij de kerk des Heeren bestrijden, weer het oorlogspad zijn opgegaan. Een tijdlang kon het ongeloof, onder den indruk van machtige gebeurtenissen, den moed missen zijn stein te verheffen; als de indruk flauwer worden, blijkt het, dat het zijn kracht niet verloren heeft.

Engeland. Het tooneel aan het front.

»Al stiet gij den dwaas in een mortier met een stamp in het midden van het gestooten graan, zijne dwaasheid zoude van hem niet wijken». Aan deze Schriftuurplaats dachten wij, toen wij het volgende in The Christian lazen:

»Wanneer een generaal van het leger gedrongen wordt een beroep te doen op den ondernemer van schouwspelen, om het gehalte van hetgeen zij laten uitvoeren wat verheffender te maken in het belang van de soldaten en zeelieden die er naar luisteren, mogen wij wel aannemen, dat er iets verkeerd is met in het karakter van vele publieke vermaken. En toech, dit is het wat generaal Smith-Dorrien deed in de kolommen van de Morning Post van verleden week. Een van de antwoorden die den volgende dag verschenen, spreekt het vermoeden uit, dat er een gebrek moet zijn in het departement van Lord Chamberlain. Maar wie er de schuld van draagt, het schandaal blijft hetzelfde. Telkens is de aandacht op dit onderwerp gevestigd, met weinig kennelijk resultaat. De aanplakbiljetten op de muren geven genoegzame aanduiding van het gehalte van sommige »revues» die in het bijzonder stutend zijn. Wij vragen waarom de ondernemers van music-halls het goed vinden, dat zekere populaire komedianten onnoembaar velle dubbelzinnigheden laten hooren. Het is eene belediging aan de manschap die tot den dood voor oogen gehad heeft, als men haar zulke vuilheid aanbiedt, en de generaal heeft gelijk als hij zegt, dat de jongens dit ook niet verlangen.

Het laatste is echter min juist. Omdat het publiek, in dit geval de soldaten, zulke dingen begeert, wordt het hun geboden. De tooneeldirecteuren weten wat in den smaak valt van hun volk, en wat niet. Maar de legerautoriteiten moesten hier ingrijpen.

In Duitschland wordt over hetzelfde bitter geklaagd. Niet, dat tooneelopvoeringen aan het front plaats hebben die aanstoot werkken. Maar in Berlijn worden stukken ten tooneele gevoerd die schandelijk zijn, terwijl daar buiten duizenden en nog eens duizenden van onze eufelste mannen ook voor dit soort hun bloed moeten vergieten, en ontelbare edele vrouwen en meisjes zich den eereaan van »Germanische heldinnen» opnieuw waardig maken», gelijk een Duitisch Christelijk blad zich uitlaat. Er wordt naar verlangd, dat de zedenpolitie of anders de militaire overheid deze ergernissen wegneem.

Polen. De Evangelische Kerk en de oorlog.

Het is wel te denken, dat de Evangelische Kerken in Polen veel te lijden gehad hebben van den oorlog die hun hand onder de heerschappij der Centrale Mogendheden bracht. Een verslag van een Poolse predikanten-conferentie der Augsburgsche confesie deelt daaromtrent het een en ander mede. Deze conferentie werd onlangs te Warschau gehouden, en ving aan met eene Godsdiensbetoning in de St. Johanneskerk. De eerste voordracht werd gehouden door den predikant Holz van Lodz. Deze deelde mede, dat de Evangelische kerk in de districten Kalisch, Petrikau, Warschau, Plotzk en Augustow 140,000 zielen of 31 pCt. verloren hadden, waarvan 100,000 door deportatie naar het binnenland van Rusland. Van het wedervaren dezer menschen weet men tot hertoe weinig.

Uit vele gemeenten werden de mannen van 17 tot 60 jaar verdreven, alleen vrouwen en kinderen bleven achter; uit enkele gemeenten werden ook de vrouwen uitgezonden. Enkele predikanten zijn mede verbanen, andere hebben vrijwillig het lot hunner gemeente gedeeld; in het geheel hebben de gemeenten 15 predikanten verloren. De onderwijzers en voorzangers hebben bijna voor de helft hun land moeten verlaten. Enkele gemeenten werden in haar geheel gedepoteerd; in eene gemeente bleef alleen een man van bijna honderd jaren achter.

Groot is de schade die aan kerkgoed geleden. Archieven en kerkboeken werden hier en daar vernietigd, op enkele plaatsen is het altaargedragschap geroofd. Er werden 5 kerken vernietigd, 18 kerken, 15 pastorieën, 10 gemeentehuizen en 46 bedehuizen zijn zwaar beschadigd, 30 bedehuizen werden vernield en 63 scholen deels tot een puinhoop gemaakt, deels zwaar beschadigd. De gemeentelieden hebben, doordat zij genoodzaakt waren hunne eigendommen achter te laten, groote financiële schade geleden. Zes Duitche veldpredikers dienen de gemeenten op de plaatsen waar zij gestationeerd zijn.

De ellende waaronder de Evangelische kerken in Polen lijden, verheffende niet, dat op deze conferentie gehandeld werd over het in 1917 te houden gedenkfeest der Reformatie. De Generalsuperintendent Grundlach betoonde dat ter herinnering aan het feit dat voor 400 jaar de beweging tot de Reformatie aanving, een gedenkfeest moest opgericht worden, niet van marmer of van metaal, maar door een groote daad van helpende liefde.

N-Amerika. Een waardige toespraak. De Algemeene Conferentie (Synode) der Episcopale Methodistien werd op 1 Mei te Saratoga Springs van dit jaar geopend. Er waren

835 afgevaardigden uit alle werelddeelen vergaderd. De bisschop Cranston hield daarbij een rede, waarbij in het laatste deel het volgende werd gezegd: »Daar dit de laatste maal is, dat ik tot eene algemeene conferentie spreek zal, en ik in dit jaar herdenk dat ik voor vijftig jaar predikant werd, gevoel ik mij verplicht nog een woord te spreken. Onze heden gelooven, dat een oorlog alleen geoorloofd is als het leven en de vrijheid bedreigd is. Wij Methodistien in de Vereenigde Staten hebben geen verlangen naar stoffelijk voordeel, dat voorisping uit het vergieten van stroomen menschenbloed; ook begeren wij geen deel van het geldelijk profijt, dat uit het vervaardigen van oorlogsmunitie getrokken wordt. Wij zijn steeds bereid, elk offer aan geld, goed en leven te brengen tot bescherming van ons land; wij zullen niet opbouden tot God te bidden, dat de Zone Gods de duivelen uit het bloedend lijf eener gemartelde menscheid drijve. Wij gelooven niet, dat het vaderlandslievend gehandeld is, wanneer een paar Amerikanen op hun formeel recht staan, in een tijd als de tegenwoordige, alleen om persoonlijke redenen op de zee te varen, op het gevaar af van de verschrikkingen en de verwoestingen van den oorlog over hunne Amerikaanse medeburgers te brengen. Als de president der Vereenigde Staten zich heden onder mijn gehoor bevond, zou ik hem verzekeren, dat zoo eenige Methodistien onder den invloed van een invloedrijke politieke leider, deze hooge beginselen verloochenden, de groote massa van onze menschen volle sympathie heeft voor zijn vaderlandslievend en christelijk streven, om ons volk voor een inwikkling in de verschrikkingen van den Europeeschen oorlog te bewaren, en dat onze kerk er op uit is, den geest van sympathie en hulpvaardigheid tegenover alle volken die door den oorlog bezoet zijn, aan te wekken. Wij zijn voor »vrede op aarde» en voor eene Christelijke welwillendheid tegen alle menschen en volken op aarde».

Wanneer algemeen in N-Amerika zoo gedacht en gesproken werd, zou de zaak van den vrede in de nieuwe wereld beter gediend zijn.

Egypte. Een zonde van Engeland. »Een van de zwartste zonden waaraan wij als natie schuldig staan, zoo schrijft het Engelsech blad »The Christian», is onze politieke gedragslijn in Engelsch Egyptisch Soedan. De Engelsche regering heeft niet geduld, dat in de laatste 15 jaar het Evangelie van Gods genade verkondigd werd aan de Musulmannen in Karthoum, of in enige stad of dorp op tien graden noorderbreedte. Maar Musulmannen hebben vrijheid de heidenen van dit groot grondgebied te bekeeren, om hun verachtelijke religie, die tot verlamming van het vrouwelijk geslacht leidt, te verbreiden, terwijl een Christelijk zending in geen Musulmansch district komen mag om aan Mahomedanen het Evangelie te verkondigen.

Als dit maar alles was. Maar er is nog iets ergers. De grootste en meest succesvolle propaganda van den Islam in Afrika geschiedt door het Gordon College (gebouwd met Christelijk geld) en door het onderwijsstelsel van het gouvernement. De rechers van de Musulmansche godsdienstige wet en de onderwijzers op de scholen die den Koran leeren, worden opgeleid en uitgezonden door het Gordon College, om mannen en jongens in Soedan het Mahomedanisme te leeren. Overal waar een Musulmansch rechter komt, wordt hij een middelpunt voor de verbreiding van den Islam, en overal waar een school gesticht wordt om den Koran te onderwijzen, wordt deze het machtigste middel om de valsche religie te verbreiden.

Hierdoor heeft in de laatste 15 jaar de Engelsche regering den Islam aan Soedan opgedrongen. Ook van uit het lage standpunt van politieke wijsheid gezien, is dit een stuk van de grootste dwaasheid. Een Musulmansch Soedan is een anti-Christelijk Soedan, dat slechts wacht op »en verlangt naar den dag om »de ongelovigen» te verdelgen. Engeland moest door zijn ervaring in sake de Madhistische bewegingen geleerd hebben.

Een echt Muselman kan nooit een loyaal onderdan van een Christelijken staat zijn.

Op deze wijze gaat het Engelsech blad voort en eindigt met de bede, dat het Christelijk volk van Engeland tot God zal roepen, om verlost te worden van de bloedschuld die op het land rust.

Wij Nederlanders worden als voorbeeld aangehaald, dat wij de Musulmansche propaganda op Java verboden hebben.

Gemengd Nieuws.

Het schoolwezen op de Zuidwest-Afkanische in 1915 onder den druk van Japan. De Duitche Liebenzeller Missie kon haar arbeid na het uitbreken van den oorlog in de Zuidzee op de eilanden Ponape, en de Truk en Namol-eilanden bijna geheel ongehinderd voortzetten. De Japanische regering stelt er zeker prijs op een goeden indruk te geven. Maar van heverlede hield die vriendelijke houding tegenover de Duitche Zending op. Eerst werd het onderwijs in de Duitche taal en den zendingen het reizen verboden. In October 1915 werd den zendingen verboden onderwijs te geven behalve in den Godsdiens, terwijl geen nieuwe leerlingen op de kweekschool voor onderwijzers meer mochten opgenomen worden, daar de Japanische regering het gehele onderwijs in handen wilde nemen. Zij heeft reeds Japanische onderwijzers op het gehele eiland geplaatst. Om de inboorlingen niet van den arbeid af te houden, mogen christelijke vergaderingen op dagen in de week alleen des avonds worden gehouden, al is 't haast niet mogelijk de menschen bij elkaar te krijgen. Al deze maatregelen zijn genomen om politieke invloed op de eilanden uit te oefenen. Men kan nog niet zeggen, of de Japanische regering zich ook op het terrein van de religie zal laten gelden.

De arbeid van de Liebenzeller Zending in de Zuidzee wordt in verband met de »Jugendbund für entschiedenes Christentum» op 8 hoofdstations door 5 behuizen, 4 ongehouden en 5 zendingsters gedreven.

Actie op schoolgebied in Zuid-Afrika. In 't opmerkelijk, dat op alle Synoden dit jaar in Zuid-Afrika gehouden, het Christelijk onderwijs ter sprake kwam; op de Synode der Gerf. Kerk, der Nederl. Gerf. en der Herv. Kerk. Op die van laatstege-nomde werd een voorstel gebracht, het verzoek aan de regering te richten om de bijzondere scholen te steunen door drie-vijfde van de kosten uit de staatskas te betalen. Naar aanleiding van in Polen lijden, verheffende niet, dat op deze conferentie gehandeld werd over het in 1917 te houden gedenkfeest der Reformatie. De Generalsuperintendent Grundlach betoonde dat ter herinnering aan het feit dat voor 400 jaar de beweging tot de Reformatie aanving, een gedenkfeest moest opgericht worden, niet van marmer of van metaal, maar door een groote daad van helpende liefde.

N-Amerika. Een waardige toespraak. De Algemeene Conferentie (Synode) der Episcopale Methodistien werd op 1 Mei te Saratoga Springs van dit jaar geopend. Er waren

WINKEL